

Anand ja kiirus

India malegeenius Viswanathan Anand on tuntud oma kiire mängulaadi poolest. Kiirus on ta kaubamärk ja ühtlasi (hetke)vormi tunnus.

Anand tõusis malemaailma tähtede hulka kiiresti: viieteistaastaselt sai rahvusvaheliseks suurmeistriks, kolmekümneselt aga maailma-meistriks. 2013. aasta lõpul kaotas küll MM-matši **Magnus Carlse**nile, kuid on siiani maailma üks paremaid. Kogu senise maletajate jooksul on teda saatnud komme teha käike väga kiiresti. Seda mitte üksnes väik- või kiirpartiides, vaid ka täispika ajakontrolliga partiides.

„Miks Te nõnda mängite? Kas kärsitusest või olete lihtsalt nii mängima õppinud?” uuris Anandilt 2011. aasta juunis Tšehhi majandusväljaande „Hospodářské noviny” (lüh. HN) ajakirjanik. (Anand andis malefestivali „ČEZ Chess Trophy” raames toona simultaani 26-l laual ja kaotas ainult ühe partii.)

Anandi vastus meenutas igivana tõde „kõik me oleme pärit oma lapsepõlvest”. Ta lausus järgmist: „Indias, mu maleklubis, kus poisina mängisin, oli meil kombeks mängida aeg-ajalt kaheksa-ühelsaltes rühmades viieminutilisi kiirpartiid – selleks, et oleks huvitavam. Võitja jäi istuma malelaua äärde, kaotaja pidi aga minema järjekorra lõppu. Püüdsin võita võimalikult tihti – kellele siis meeldinuks pasida järjekorras ja oodata, millal järg taas temani jõuab? See võis olla niisiis üks põhjus. Teine võis aga olla see, et minu arvates mängivad maletajad nii, nagu nad on loodud, vastavalt oma iseloomule.”

Ajakirjanik ei saanud seepeale torkamata jätta: „Kas teete elus kõike kiiresti?” – „Vähemalt püüan selle poole, kuna see meeldib mulle,” kostis indiaalane.

Seepeale uuris ajakirjanik: „Teie kohta on teada, s.t. varem kehtis Teie puhul, et võite partiis teha täiesti rumalaid vigu. Kas ei tule see just kiirustamisest? Ja kas need ebaõnnestumised pole sundinud Teid suuremale tasakaalukusele?”

Anand vastas: „Ma olen juba hoogu maha võtnud. Nooremata mängisin palju-palju kiiremini. Varemalt oli nii, et kui mul oli mõtlemisaega kaks tundi, siis lõpetasin partii kahekümne minutiga. Nüüd olen mängukiiruselt kusagil vahepeal: ei satu ajahätta, kuid enam ka nõnda ei torma. Ja asjatud vead, mis tegin seisus, kus partiihjad kindlalt minu käes ja siis üheaainsa läbematu käiguga kõik ära rikkusin, ei lähe mul tõesti iial meelest. Aastate jooksul on mul selliseid prohmkaid esinenud viis-kuus korda. Need jäävad meelde, ning siis ütled endale: sellisest kogemusest tõepoolest aitab. Kuid ma mängin praegugi kiiremini kui enamus teisi.”

Küsituleja päris seepeale, kas poleks arukam mõelda kauem ja mängida seetõttu läbimõeldumalt. Anand polnud suu peale kukkunud, vaid kostis: „Paljud inimesed arvavad tõepoolest, et kui mõelda kõiku kahe minuti asemel näiteks neli või kuus minutit, siis saavutavad rohkem. Mina silmis on seos mängu ja mõtlemisaja vahel teistsugune. Minu jaoks see nõnda ei käi; vahel märkate kahe minutiga kõike, mis vaja ning kauem mõeldes sattusite vaid segadusse. Võite küll märgata rohkem, kuid ei suuda otsustada – males on aga tähtis mitte see, mida näete, vaid see, kuidas käite. Võtmetähtsusega on oskus otsustada. Võistlusmale on vägagi praktiline mäng, seal ei saa te endale lubada luksust kaua mõtiskleda nagu koduses malepartiis; aeg surub peale ja panused on küllalt kõrged.”

Mängukiirus kui hetkevormi mõõdupuu

Anandi ebaõnnestunud esinemist kodumaisel MM-matšil Carlseni vastu iseloomustas – üllatus, üllatus! – aga just harjumatu aeglane, otsustamatustiirgav mäng.

„NB! Olen mänginud viimase 20 aasta jooksul Anandiga arvatutel turniiridel, kuid pole veel kordagi näinud, et tal jäänuks viimasele käigule enne ajakontrolli kõigest üks minut,” kirjutas matši neljan-

Viswanathan Anand

Allikas: „Delhi Daily News” (India)

dat partiid hinnates „Facebookis” maailma parim naismaletaja, aastaid peamiselt meeste hulgas võistlelev **Judit Polgár** (Ungari). „See oli mulle väga tõsine märk, oli ju Anand kuulus just oma uskumatu mängukiiruse ja fantastilise käiguarvestusoskuse poolest. Kui mõtled kaua või rohkem kui sul muidu kombeks, siis on midagi mäda, tihti peale napib siis enesekindlust. Surve on liiga suur ning sattud segadusse...”

Tänavu kevadtalvel Venemaal peetud tiitlipretendentide turniiril oli aga Anand taas tema ise: mängis kiiresti ja leidlikult ning võitis – üllatus-üllatus! – veenva esikoha. Oli näha, et mees oli end vahepeal kätte võtnud. Ka välimusest: ta oli kõvasti alla võtnud ja paremas sportlikus vormis kui varem. Kas sellest piisab ka tiitli tagasivõitmiseks, näitab juba aeg.

Lõpetuseks üks õpetlik (lüh) partii Anandi „tormamisajast”, kus üksainus viga tõi kaasa kaotuse. Antud juhul lausa mati, kuna oli ju ka vastane – Aserbaidžaaani suurmeister **Teimur Radžabov** – maailmaklassist.

Teimur Radžabov : Viswanathan Anand, Rišon Lezion (Iisrael), 2006

1. e4 c5 2. Rf3 d6 3. d4 c:d4 4. R:d4 Rf6 5. Rc3 a6 6. Og5 e6 7. f4 Lb6 8. Ld2 L:b2 9. Vb1 La3 10. e5 d:e5 11. f:e5 Rfd7 12. Re4 h6 13. Oh4 La4?! Või 13. ...L:a2?! 14. Oe2 Rc6

15. R:e6? g5 Kui 15. ...f:e6, siis 16. Oh5+ g6 17. O:g6 matt. 16. Rf6+! R:f6 Kui 16. ...Ke7, siis 17. Ld6 matt. 17. Rc7+ Ke7 18. Ld6 matt. Märkused **András Mészárosilt**.)

(Partii on võetud Ungaris ilmunud lühipartiikogumikust „1000 miniatuur sakkcapda” (lk. 184, ilmumisaasta: 2008, koostaja rahvusvaheline meister **András Mészáros**.)

TÕNU KALVET

Nii ei tohi avangut mängida

Kõrgetasemeliste maletajate seas juhtub harva, et partii lõpeb ühe poole – pealegi (vähemalt paberil) nõrgema poole! – ülekaaluka võiduga juba 14. käigul. Ometi just nii juhtus tänavu veebruari alguses Budapestis toimunud „Esimese laupäeva sarja” turniiri 3. voorus, kus olid vastamisi rahvusvaheline meister **Rasmus Skytte** (Taani, ELO 2416 p) ja rahvusvaheline suurmeister (lüh. rsm) **Nebojša Nikčević** (Montenegro, 2429).

Tegu on iga kuu esimesel laupäeval hotellis „MEDOSZ” peetava võistlusega, kus osalevad igas vanuses ja tugevuses maletajad nii Ungarist kui välismaalt ja kus saab täita kõiki järke kuni suurmeistri omani välja. (Vt. ka www.firstsaturday.hu.) Suurmeistrite turniiril (kümme osavõtjat) jäid mõlemad ülalmainitud seekord tabeli teise

poolde: Skytte kuuendaks (4,5 p 9-st), Nikčević aga seitsmendaks (3,5 p). Suurmeistrinormi täitmiseks tulnuks koguda vähemalt 7 punkti.

Väga õpetlik on nendevaheline partii aga igal juhul. – Toim.

Rasmus Skytte - Nebojša Nikčević
(„Esimese laupäeva sari”, Budapest, 3.02.2014)

Lipuindia kaitse

1. d4 Rf6 2. c4 e6 3. Rf3 b6 4. g3 Oa6 5. Rbd2 See on kasutatavuse poolest neljas käik, mida „Kaufmani repertuaar” (USA rsm **Larry Kaufmani** koostatud avangudõpik „The Kaufman Repertoire for Black and White. – Toim.) soovib. 5. ...e5 Kummaline, kuid ka see vastus on kasutatavuselt nel-

jas. 6. Og2 Pärast üht teist teravat varianti 6. e4 c:d4 7. e5 Rg4 8. h3 Rh6 9. Og2 Rc6 10. 0-0 Rf5 11. a3 Oe7 12. b4 Ob7 13. g4 Rh4 14. R:h4 O:h4 15. Re4 Oe7 16. Og5 f6 „Black is OK”! 6. ...Ob7 7. e4

Seis pärast valge 7. käiku

7. ...R:e4?? Must neelab mürgise etturi. Parem oluks 7. ...c:d4

8. 0-0 d6 9. R:d4 Ld7 10. a4 Rc6 11. R:c6 O:c6 12. b4 a6. 8. Re5! d5 8. ...Rc3 9. Lh5! g6 10. Lh3! ja valgel on võiduseis. Lipp jõudis tagasi kaitseesse, ratsu c3 ei pääse põgenema ning musta leeris on palju nõrku välju. 9. c:d5! Traagiline, must võiks tegelikult rahumeeli alistuda. 9. ...e:d5 10. La4+ Ke7 Kui 10. ...Rd7, siis 11. R:e4 d:e4 12. Oh3! 11. R:e4 d:e4 12. d:c5 Ld5 13. Of4! f5. Kui 13. ...Ra6, siis 14. c6 võiduseisuga valgele. 14. Og5+ ja must lõpetas vastupanu, kuna pärast 14. ...Ke6 15. Le8+ järgneks vältimatu matt.

(Partii on võetud Ungari maleajakirja „Magyar Sakkvilág” 2014. aasta märtsinumbrist. Märkused: rahvusvaheline meister **Erik Kislik** (USA).)

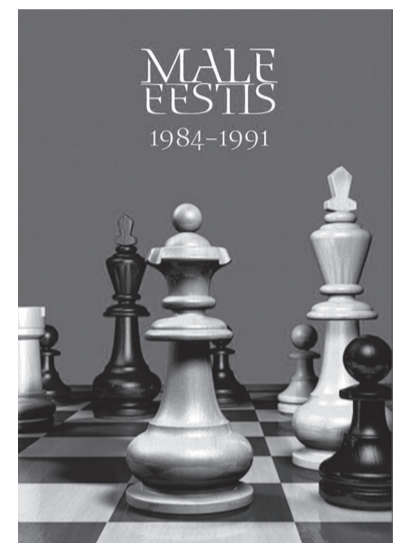
TASUB LUGEDA

„Male Eestis 1984–1991”

Merike Rõtova, Ülar Lauk, Kristjan Sander (koostajad)

Ilmumisaasta: 2014

Väljaandja: kirjastus „Argo”

See raamat on jätkuks juba aastakümnete eest ilmunud neljale samanimelisele köitele, mis käsitlesid ajavahemikku 1883-1983. Viimane neist köidetest nägi trükivalgust aastal 1986. Mitmesugustel põhjustel järjepidevus katkes, kuid veel pole hilja seda taastada. Aastad 1984-1991 tõid Eesti maleajalukku hulgaliselt meeldejäätavaid partiid. Need olid laulva revolutsiooni ja iseiseisvuse ootuse aastad. Need olid Jaan Ehlevsti ja Lembit Olli tõusaastad. Male oli populaarne, seda aitas ülal hoida mälestus Paul Keresest. Toimusid maailmatasemel osavõtjatega tavamalleturniirid tema mälestuseks, rahvusvahelised turniirid ka naistele, sajalauamatšid lõunanaabrite lätlastega. Ülevaade lõpeb kolme Balti riigi ennistamisega FIDE liikmeskonda detsembris 1991. Raamatu maht on 320 lehekülge.

MALE-ÜLESANNE

Nr. 5

Paul Keres

„Schackvärlden”, 1935

Matt kahe käiguga. Ülesande nr. 4 matt kahe käiguga) lahendus:

1. e7 Og8 2. d5 matt;
- 2) 1. e7 Vh6 2. e6 matt.